

Vragenlijst WVD 41A : De Watermolenaar (1985)

I. OMGEVING

Hoe noemt u :

1. de weg die naar de molen leidt ?
2. de woning van de molenaar ?
3. het gedeelte van de beek waar het water stroomt dat de molen nog moet bereiken ?
4. het gedeelte van de beek waar het water stroomt dat de molen al voorbij is ?
5. de bovenstroomse verzamelplaats van het water ?
6. het kanaaltje dat het overtollige water uit de (spaar)vijver naar de beek afvoert ?
7. het verschil in waterhoogte tussen de beneden- en bovenbeek ?
8. de merkteken(s) dat/die de hoogte van de waterstand aanduid(t)(en) ? (b.v. ijzertje in de muur)
9. alle voorradige water opgebruiken ?

II. BUITENWERK

A. Sluizen

Hoe noemt u :

10. het systeem dat de waterhoeveelheid regelt ?
11. de verharding in de beek (balken, steen, beton) (op de bodem) tegen uitholling ?
12. de sluis die het water dat voor het rad bestemd is, doorlaat ?
13. de sluis langswaar het water afgeleid wordt, als er niet gemalen wordt ?
14. het laten weglopen van het overtollige water ?
15. de houten dwarsborden, -planken van een sluis ?
16. de houten elementen die op de sluizen geplaatst worden om ze te verhogen ?
17. de gleuf (eventueel) in het balkenwerk waarin de borden schuiven ?
18. de druk van het water die de sluisdeuren toedrukt ?
19. het naar boven brengen van de sluisdeur ?
20. het water tegenhouden met de sluizen ?
21. de constructie boven de sluizen, waarop gestaan wordt om ze te bedienen ?

22. hoe worden de sluizen geopend ?
23. hoe wordt de sluis van binnenuit bediend ?
24. het ijzeren vlechtwerk achter de sluizen om vis te vangen ?
25. het ijzeren vlechtwerk voor de sluizen om vuil tegen te houden ?
26. de bak die op een reeks palen (stammetjes/ijzer) rust, waardoor het water naar het rad gevoerd wordt ?
27. het gat in de goot ?
28. een hoge bak om water naar het rad te voeren, met een klep op het einde ervan ?
29. het geheel van goot en palen ?

B. Waterwiel

Hoe noemt u :

30. het grote wiel buiten ?
31. een wiel dat met bovenwater draait ?
32. een wiel dat met onderwater draait ?
33. de houten of ijzeren stang, in het midden van het (water)wiel, die het binnenste gedeelte van de molen aandrijft ?
34. de bescherming, op de houten assen, tegen het verslijten ?
35. de bescherming, op de houten assen, tegen het scheuren en breken van het hout ?
36. de stenen muur die in het water staat en waarop de as van het waterwiel rust ?
37. de constructie, op de stenen muur, waarin de as lagert ?
38. de ijzeren ringen op de as die dienen om het verschuiven van de as tegen te gaan ?
39. het gat waardoor de as het gebouw binnenloopt ?
40. de constructie die het steunpunt van de wateras beschermt tegen het water ?
41. de houten of ijzeren staven die de verbinding vormen tussen de as en de omtrek van het waterwiel ? (tussen naaf en velgen)
42. de metalen plaat waar de armen aan vast zijn (enkel bij een ijzeren wiel) ?
43. de cirkelvormige zware (houten, metalen) band die de omtrek van het rad vormt, aan de buitenkant ?
44. het stuk van het bovenslagrad dat aan de binnenzijde dichtgemaakt is ?
45. de draaibeweging van het rad, naargelang van de richting waarheen het draait ?

46. het systeem dat in verschillende molens het rad vervangen heeft ? (een klein horizontaal waterwiel)
47. de ijzeren mantel over de turbine ?
48. hoe wordt het water naar de turbine geloodst ?

III. BENEDENVERDIEPING

Hoe noemt u :

49. de plaats waar de molenaar staat (te werken), en waar het meel opgevangen wordt ?
50. de algemene naam voor de wielen die op de assen en spillen bevestigd zijn ?
51. de houten uitsteeksels op zo'n wiel waardoor die wielen in elkaar kunnen grijpen ?
52. de kammen zijn altijd verschillend in aantal, ze moeten ...
53. een reeks kammen samen (van 1 wiel) ?
54. Waarmee worden de kammen gesmeerd ?
55. welke term wordt gebruikt voor het plaatsen van de kammen in het wiel ?
56. de afstand van kam tot kam ?
57. de blokjes hout die de kammen achteraan (in het wiel) vasthouden ?
58. de diepe put waarin de onderste wielen en aandrijving zich bevinden ?
59. het verticaal wiel op de maalas ?
60. het onderste horizontale rad, aangedreven door het rad verticaal bevestigd op de maalas ?
61. het vroeger gebruikte wiel met spillen en schijven ?
62. de schuin toelopende vorm van de onderste (gietijzeren) molenwielen ?
63. de centrale, verticale as ?
64. het steunwerk waarop de onderkant van de centrale as rust ?
65. het kamwiel, aangedreven door het wiel onderaan op de maalas, bevestigd op de centrale verticale spil ?
66. de kleinere kamwielmpjes die de stenen aandrijven ?
67. de kleine tandwielmpjes kunnen op en neer verschoven worden in een gleuf, ze worden op hun plaats gehouden door een stukje metaal dat in de as steekt ?
68. het systeem met schroeven om de kleine kamwielmpjes (onderaan) vast te zetten ?
69. het toestel waarmee de kleinere kamwielmpjes naar beneden gelaten worden, of naar boven gebracht worden ?

70. het buiten gebruik stellen van een koppel molenstenen door de kleine kamwieltjes naar beneden te laten ?
71. het terug in werking stellen ?
72. de as waarop (de) kleinere kamwieltjes bevestigd zijn ?
73. de uitholling waarin de onderkant van de steenas draait ?
74. het systeem om de bovenste steen op te heffen of neer te laten ?
75. hetgeen waar men aan draait om de stenen te verhogen of te verlagen ?
76. de stenen op de juiste afstand brengen; tussen beide molenstenen moet een bepaalde afstand blijven afhankelijk van het soort graan en de snelheid (en de watertoevoer) ?
77. het verder uit elkaar verwijderen van de stenen ?
78. het dichterbij elkaar brengen van de stenen ?
79. de stenen omheining rond de asput (helle) gebouwd ?
80. de (ijzeren) kolommen die de zolder ondersteunen ?
81. de houten kokers (bakken) waardoor het gemalen graan in de zakken loopt ?
82. houten schuif met tanden, in deze koker, waardoor het meel uiteenvalt ?
83. het onderste gedeelte van de meelgoot ?
84. het plankje dat in deze bak geplaatst wordt om het meel tegen te houden ? (eventueel met stok)
85. de ijzeren haken aan de zijkant van het bakje om de zak aan te bevestigen ?
86. de doek, lap stof die aan het bakje bevestigd is ?
87. de koker die van de ene verdieping naar de andere loopt en waardoor graan naar boven gebracht wordt ?
88. het mechanisme in de kokers ?
89. de riem in de houten kokers, die over de wielen loopt, boven en onder ?
90. de plaats waar het graan wordt ingegoten aan de voet van dat toestel ?

IV. STEENZOLDER

Hoe noemt u :

91. de plaats waar de stenen zich bevinden ?
92. de bakkenconstructie waarop de stenen rusten ?
93. de twee stenen samen ?
94. de onderste steen ?
95. de houten blokken die dienen om de onderste steen op zijn plaats te houden en bij te regelen ?
96. de (houten) band rond de onderste steen waarop het meel valt ?

97. het meel dat rondom de steen in de kuip gevallen is ?
98. het gat in de ring, waardoor het meel valt ?
99. de houten koker in de onderste steen waarin de verdikking op de steenas draait ?
100. de stukjes hout om de koker in de onderste steen op te spannen ?
101. het dichtingsmiddel tussen as en koker ?
102. het gat in de onderste steen ?
103. de bovenste steen ?
104. het gat in de bovenste steen ?
105. het hoger liggende gat ?
106. ijzer, in het midden van de bovenste steen, waarmee deze steen aangedreven wordt ?
107. de 2 of 4 uitstekende punten van dat ijzer ?
108. het onderdeel waardoor de rijl aangedreven wordt ?
109. de aparte naam voor zo'n ijzer met 2 punten ?
110. de aparte naam voor zo'n ijzer met 4 punten ?
111. de 2 of 4 gaten in de bovenste steen waarin de uitsteeksels van het kruisvormig ijzer passen ?
112. het vierkante gat midden in het kruisvormig ijzer, waar de top van de steenspil in past ?
113. de wiggen waarmee het kruisvormig ijzer in de steen wordt vastgezet ?
114. het vorkvormige spilletje op de rijl, om de graantoevoer te regelen ?
115. het toestelletje aan de bovenste steen om het meel naar het gat in de ring te brengen ?
116. de houten kast rond de stenen ?
117. elk van de delen van de kast ?
118. de ijzeren band om de kast heen ?
119. het stuk hout over de kuip waarop de deksels liggen ?
120. het tweedelige deksel van de kuip ?
121. het geheel van balkjes (op de kuip) waarop de bak staat waarin graan gestort wordt ?
122. de bakken op het kuipdeksel gemonteerd, waarin het te malen graan gegoten dient te worden ?
123. de schuif onderaan de bak om de toevoer van graan te regelen ?
124. de bewegende bak die het graan in het gat van de bovenste steen laat vallen ?
125. de stok aan het bakje die tegen de latjes van het spilletje op de rijl slaat ?

126. de ijzeren plaat waarmee die stok verstevigd is ?
127. de koord om het bakje te verstellen ?
128. de stok met groeven, waarover het touwtje loopt om het bakje te verstellen, en daardoor de graantoevoer te regelen ?
129. met behulp van een touwtje aan het kleine bakje de graantoevoer regelen ?
130. het regelmatig of onregelmatig doorlaten van het graan door het bakje ?
131. de houten constructie die op de steenkist gezet wordt, om zakken op te plaatsen en zodoende het vullen te vergemakkelijken ?
132. het systeem om stenen op te heffen en te verplaatsen ?
133. de horizontale balk ervan ?
134. de verticale balk ervan ?
135. de schuine balk ervan ?
136. de schroef om door de arm te steken ?
137. de grote moer om de schroef op te draaien ?
138. de gebogen ijzeren delen onderaan de schroef, waarmee de steen gegrepen wordt ?
139. de pinnen om door de ijzeren armen te steken, in de daartoe voorziene gaten in de steen ?
140. de 2 gaten in de zijkant van de bovenste steen om de ijzeren pinnen in te steken ?
141. het touw dat gebruikt wordt (werd) om de stenen op te heffen ?
142. de wiggen die men bij het opheffen onder de stenen schuift ?
143. de trapvormige wig die men bij het opheffen onder de stenen schuift ?
144. de ijzeren staaf die bij het opheffen gebruikt wordt ?
145. de houten balk die dient om de bovenste steen (lichtjes) op te tillen ?

V. MOLENSTENEN

A. Soorten

Hoe noemt u ...

146. de grote stenen waarmee het graan gemalen wordt ?
147. de stenen die uit een groeve komen ?
148. de ijzeren band om de steen ?
149. de nagemaakte, gegoten steen ?
150. de steen om tarwe te malen ?
151. een steen om veevoeder te malen ?

152. de kant van de steen die het eigenlijke maalwerk verricht ?
153. de binnenkant van het vlak, naar het steengat toe ?
154. de buitenste rand van dat vlak ? (waar het graan gemalen wordt)
155. de groeven in de steen ?
156. het geheel van groeven in de steen ?
157. het diepe gedeelte van de groeven ?
158. het groevensysteem waarbij het maalvlak in delen verdeeld is ?
159. zo'n deel ?
160. de steen met zwaaiende groeven, zonder verdelingen ?
161. de steen met rechte groeven ?
162. de steen waarbij hier en daar gaten in de steenoppervlakte gemaakt zijn ?
163. een harde plek in de steen, waar het graan overheen schuift ?
164. de 4 gaten (of meer) in de oppervlakte van de steen om het graan beter te laten grijpen ?
165. de hoogliggende delen van de groeven ?
166. het uitgediepte deel van de groeven ?
167. de zijde van de groeven die het eigenlijke maalwerk verricht ?
168. de andere niet-malende kant van de groef ?

B. Bewerken van de molenstenen

Hoe noemt u ...

169. het van hun plaats nemen van de stenen als ze afgesleten zijn ?
170. het aanbrengen van groeven in de stenen ?
171. de groeven die afgesleten zijn dieper maken ?
172. fijne groefjes op de hoger liggende delen van de steen, of op natuursteen, maken ?
173. het stof dat bij het scherpen ontstaat ?
174. de maalkanten van de groeven scherpen ?
175. een steen die het graan te veel tegenhoudt, heeft te weinig ... ?
176. de kromming van de groeven ?
177. wanneer de groeven zijn afgesleten ?
178. een afgesleten steen nieuw maken door er een kunstlaag op te leggen ?
179. die nieuwe laag ?
180. het weer op hun plaats brengen van de stenen na het scherpen ?
181. het daarbij goed op elkaar leggen van de stenen zodat de as en de spil een rechte hoek vormen ?
182. na het scherpen de steen weer in bedrijf brengen ?

C. Werktuigen

Hoe noemt u ...

183. de lange, rechte lat, gebruikt vóór het kappen van de stenen om de (on)effenheid na te gaan ?
184. de hamers waarmee de molenstenen gekapt worden ?
185. de hamer met vlak waarin vakjes uitgeslepen zijn, om stenen vlak te maken ?
186. een hamer met een kop die door de steel zit ?
187. de delen van de hamer ?
188. de hamers weer scherp maken ?
189. de hamers bij de smid langer laten maken ?
190. de hamers hard laten maken, door de smid ?
191. de zak of het kussen waarop men bij het scherpen geknield zit ?
192. de lamp die bij het scherpen gebruikt wordt ?
193. het rek waarin de hamers opgehangen worden ?
194. de houten balk waarop de steen ligt als hij gescherpt wordt ?
195. de houten modelplank die de kromming van de kerven precies weergeeft, en waarin een aantal gaten (± 4) zijn ?
196. een houten plank, om na te gaan of ligger en staakijzer haaks zijn ?
197. het lange zware hout om de as op te tillen als ze uit haar positie geschoven is ?
198. andere werktuigen, welke ?

VI. LUIWERK

Hoe noemt u ...

199. de installatie waarmee de zakken graan naar boven gebracht worden ?
200. de verdikking tussen de centrale verticale as, en een dunnere as om het luiwerk aan te drijven ?
201. de overbrenging naar de horizontale as van het luiwerk ?
202. de as waarop het dikke touw, om de zakken op te trekken gewonden wordt ?
203. de verdikking op de as van het bovenste (lui)wiel ?
204. het wiel dat op de luias gemonteerd is ?
205. de riem die over het bovenste wiel hangt ?
206. het systeem om de riem "op te spannen" (het luiwerk in werking te laten treden) ?
207. de horizontale stok/arm waarop de rol gemonteerd is ?

- 208. het in werking stellen van het luiwerk ?
- 209. het dikke touw om de zakken op te trekken ?
- 210. de gesplitste touwtjes onderaan het dikke touw ?
- 211. de ketting onderaan het dikke touw ?
- 212. het houtje onderaan deze touwen, waarmee een lus om de zakken gemaakt wordt ?
- 213. het bovenste gedeelte van een zak ?
- 214. de ketting (het touwtje) beneden aan de zakken graan vastmaken ?
- 215. het naar boven brengen van de zakken met behulp van de hijsinrichting ?
- 216. het naar beneden laten gaan van de zakken met behulp van de hijsinrichting ?
- 217. de houten deuren in de vloer (zoldering) ?
- 218. het gat waardoor de zakken naar boven gaan ?

VII. ALGEMEEN

A. De molenaar aan het werk

Hoe noemt u ...

- 219. het malen ?
- 220. beginnen te malen ?
- 221. stoppen met malen ?
- 222. de stenen laten leeglopen ?
- 223. met de stenen ver uit elkaar malen ?
- 224. met de stenen dicht bij elkaar malen ?
- 225. te fijn malen, zo dat het meel slecht wordt ?
- 226. het aan de stenen blijven kleven van het meel, wanneer graan dat te vochtig is, wordt gemalen ?
- 227. het meel dat nog niet voldoende gemalen is ?
- 228. het voor de tweede keer hetzelfde graan malen ?
- 229. het meel opvangen in zakken ?
- 230. in zakken doen en op gewicht brengen ?
- 231. de zakken meel wegzetten (om te laten afkoelen) gebeurt met een ... ?
- 232. het door warmte bederven van het meel ?
- 233. alles wat er te malen is, malen ?
- 234. de hele graankorrels die in het meel zijn terecht gekomen ?
- 235. met een nieuwe molensteen beginnen te malen ?

B. Graan

Hoe noemt u...

- 236. een verzamelnaam voor alle graansoorten bij elkaar ?
- 237. gerst ?
- 238. haver ?
- 239. rogge ?
- 240. tarwe ?
- 241. wintergerst ?
- 242. een mengsel van tarwe en rogge ?
- 243. een mengeling als veevoeder (bonen, rogge...)
- 244. gemalen graan in het algemeen ?
- 245. het toestel om meel te scheiden in verschillende bestanddelen ?
- 246. zeven van het meel ?
- 247. het gezeefd meel ?
- 248. de vellen van het graan, vooral na het malen van tarwe ?
- 249. het meel tussen kern en pel (bruinachtig) ?
- 250. de fijne pellen ?

C. Molenvolk

Hoe noemt u...

- 251. diegene die met de molen werkt ?
- 252. de vrouw van diegene die met de molen werkt ?
- 253. de knecht van de molenaar ?
- 254. de knecht die het graan haalt, en het meel rondbrengt ?
- 255. de zakken graan of meel ophalen en thuis brengen ?
- 256. de kar waarmee op- en afhalen gebeurt ?
- 257. het paard voor die kar ?
- 258. het personeel in het algemeen ?
- 259. de man die de molens bouwt en herstelt ?
- 260. de werkman die de stenen scherpt en meestal (rondtrok) rondtrekt ?

D. Varia

Hoe noemt u...

- 261. het verlies bij het malen ?
- 262. niet betalen van de molenaar, zodanig dat hij meer meel mag houden ?

- 263. het loon dat bestond (bestaat) uit het houden van een zekere hoeveelheid gemalen graan ?
- 264. het scheppen van dat loon ?
- 265. de schep waarmee meel geschept wordt ?
- 266. oude maten, gewichten ?
- 267. de speciale tekens die de molenaar gebruikte om het gewicht aan te duiden ?
- 268. de eigenaars en grondgebruikers bij de beek ?
- 269. het vervangen van een as ?
- 270. wat wordt gedaan in de winter als het vriest ?

Bijvoegsel : onderslagwiel

Hoe noemt u...

- 271. de gaten waarin bij de (vroegere) houten waterwielen de armen vastzitten ?
- 272. hoe worden de armen vastgezet in de gaten ?
- 273. de (houten) dwarsbalken die op de band bevestigd zijn om de planken die het water opvangen te steunen ?
- 274. de planken die aan die houten dwarsbalken bevestigd zijn ?
- 275. de houten latjes die steun geven aan de dwarsborden (aan de omtrek van het wiel ?)